

סוגר עוד יום של פחד

ברדיו משדרים בחדשות את שורת מעשי האלימות בהם מעורבים בעיקר בני נוער. למחרת בבוקר אנחנו פותחים את העיתון כדי לראות מי דקר ומי נדקר בסוף השבוע האחרון – ברחובות או במועדונים.

הכותרת בה בחרתי לכתבה לקוחה משיר של הזמר סאבלימינל, ועוסקת בילד רחוב שפוחד מהאלימות סביבו, בעיקר כי גם הוא ילד אלים. רוב בני הנוער אינם אלימים אך הוגן יהיה לומר כי בשנים האחרונות רבים מהם נוהגים באלימות ורבים עוד יותר הם קורבנות לאלימות. פעמיים רבות קורבנות האלימות הם גם מבוגרים. בכתבה זו רציתי לעסוק באלימות ובעבריינות בני נוער ובסיבות לה. מדובר ככול הנראה באחת התופעות המטרידות ביותר בחברה הישראלית כיום. בכול מוצאי שבת חוזר על עצמו הריטואל: ברדיו משדרים בחדשות את שורת מעשי האלימות בהם מעורבים בעיקר בני נוער. למחרת בבוקר אנחנו פותחים את העיתון כדי לראות מי דקר ומי נדקר בסוף השבוע האחרון – ברחובות או במועדונים. עוד פעם נדקר למוות נער בן 17 ליד ביתו תוך כדי "בילוי" עם חבריו, כאשר קבוצת נערים אחרת חשבה שפגעה בכבודה. הוא נדקר בחזה ובבטן ונותר מדמם ברחוב למוות בשעה שתוקפיו נמלטו. עוד פעם יצאו באשדוד כמה בני נוער לחגוג את הגיוס המתקרב של חלקם אך המסיבה המאולתרת הפכה לקטטה בה נפצעו 13 צעירים. אירועים נוספים של אלימות והתעללות ארעו לאחרונה גם בטבריה ובהרצליה. נדמה ששום מקום לא נפקד מרשימת המקומות בהם התרחשו מעשי האלימות בשנים האחרונות במדינת ישראל.

מה שהכי חריד אותי הוא שברבים מהמקרים אחריהם עקבתי בזמן האחרון לא היה מדובר בבני נוער בעלי עבר פלילי שדקרו או הכו. רבים מהם באו ממשפחות נורמטיביות אבל כנראה שלילה אחד של שיעמום ושתייה גרמו להם לעשות מעשה שיתחרטו עליו למשך כל חייהם. חמור מכך – ישנם כאלה שלא ישבו עוד לחיק משפחתם כי הם כבר אינם בין החיים. את גיל (שם בדוי) אני מכיר בעקיפין דרך חבר של אחי. הוא תקף צעיר אחר במהלך קטטה בין שלושה בני נוער, לאחר שכולם שתו משקאות משכרים. הוא נשפט על מעשה זה בבית המשפט לנוער אבל סירב לפרט במה נאשם בדיוק ובמה הורשע. לדברי גיל, המעשה שביצע נעשה בגלל ששתה אלכוהול. "אני בטוח ב-100% שאם לא הייתי שיכור לא הייתי דוקר נער שאני מכיר רק 10 דקות, כאשר בכול ה-10 דקות רק צעקנו וקיללנו אחד את השני", הוא אומר לי כבר בתחילת שיחתנו. גיל הוא תלמיד תיכון בן 17.5 מחולון, והוא לא נראה עבריין. שאלתי אותו מה הוא זוכר מהמקרה. הוא ענה: "אני זוכר שזה היה ביום חמישי אחרי חצות בתחנת דלק לא רחוק מהבית שלי. הייתי שם עם שני חברים ואחד מהם הביא את חבר שלו שלא הכרתי קודם. אני לא ממש זוכר הכול אבל נדמה לי שנתקלנו אחד בשני והדבר הבא שאני זוכר זה שקיללנו אחד את השני. התחילו דחיפות ומכות ואז דקרתי אותו". די נדהמתי מהוידוי של גיל. מילא שיש לו סכין בכיס אבל צריך סיבה מצוינת לשלוף אותה ולדקור. הסתבר לי מהשיחה עם גיל כי עפ"י גרסתו חבר שלו נתן לו סכין רגע לפני הדקירה והחזיק בסכין נוספת בעצמו.

"מה עבר לך בראש ברגע שדקרת", שאלתי את גיל. "הרגשתי מוזר. בהתחלה נבהלתי ואמרתי לעצמי מה יקרה אם הוא ימות או יהפוך לנכה. החברים מסביב ראו הכול ושתקו כי אולי היו בהלם. אז הגיעה המשטרה. אפילו לא ברחתי, והמשכתי במחשבות גם כאשר נלקחתי לחקירה". למזלו של גיל הנער שנדקר נפצע קל והחלים, למרות שברור שהצלקות הנפשיות של הנדקר לא יגלידו במהרה. גיל ישב במעצר בית בזמן המשפט ונידון לעבודות שירות בנוסף לעונש שיסרב לפרט לי. כדי להבין את הבעיה מהצד השני של המתרס שוחחתי עם גידי שלום, שעובד במוסד לשיקום עבריינים צעירים בצפון הארץ. אל גידי הגעתי דרך אבי, שמכיר אותו מזה שנים רבות. שאלתי את גידי כיצד הוא מתאר את הפרופיל האישי של רוב הנערים המשתקמים במוסד שבו הוא עובד. "רוב בני הנוער שמגיעים אלינו הם ממשפחות הרוסות ובמצב כלכלי קשה. נערים שנפלטים מבתי ספר. חלק לא קטן מהורי הנערים האלה גם הם עבריינים והילדים מבינים כבר מגיל צעיר שהאבות שלהם מתפרנסים ומפרנסים את המשפחה מגניבות ומעבירות פליליות שונות". המוסד בו עובד שלום מתבסס על שיקום באמצעות שיחות עם פסיכולוגים ועובדים סוציאליים ועל ניסיון לקדם את הנערים בלימודים. הנערים מגיעים למוסד יום יום. שאלתי את שלום האם התוכנית במוסד עוזרת לילדים לחזור לחיים נורמטיביים. "רבים יוצאים מפה וחוזרים למוטב, אבל חשוב לזכור שהחלק הקשה בשיקום הוא הרגע בו הנער חוזר הביתה – לשכונה ולחברים. ברגע הזה הוא צריך להתמודד עם לחץ לחזור לחייו הקודמים וכאן זה כבר בידיים שלו. כאשר הנערים האלה אצלנו אנו עושים הכול כדי לחזק אותם ולהביא אותם להתמודד עם הלחץ הזה טוב יותר". לדברי שלום, הרוב המוחלט של בני הנוער שמטופלים במוסד הם כאלה שביצעו עברות פליליות אך קיבלו הזדמנות שנייה מבית המשפט להשתקם, במקום לשלוח אותם לכלא. שאלתי אותו האם הוא שומר על קשר עם הנערים אחרי שהם עוזבים את המוסד. לדבריו, שמירת הקשר נעשית לעיתים רחוקות ורק ביוזמת הנערים שחלקם מעוניינים לדבר איתו ולקבל עזרה ותמיכה בהתמודדות עם החיים בחוץ. הסיפור של גיל ועדותו של גידי שלום הם חלק קטן מהתמונה הכוללת ומהסטטיסטיקה. קריאה ב-"ויקפדיה" על עבריינות נוער מגלה כי עבירות אלימות מתבצעות בכול השכבות החברתיות. מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה עולה כי בשנת 2004 ביצעו כ-1,200 צעירים בגילאים 12-18 עבירות אלימות.

ד"ר נצ"מ סוזי בן ברוך, שירתה במשטרה 35 שנים ועסקה בין השאר בעבריינות נוער, כתבה במאמר שפרסמה באחרונה כי חלקם של העבריינים הקטינים מסה"כ העבריינים בישראל עלה מ-8.4% בשנת 2000 ל-9.3% בשנת 2010. בשנה הזו נרשמו כ-14,000 עבריינים קטינים. בן ברוך הדגישה במאמר כי יש ירידה בכמות העבירות אבל עלייה במספר העבריינים. המשמעות היא שמדובר בצעירים שמבצעים עבירות תוך כדי פעילות בחבורות. משנת 2000 עד שנת 2008 הוכפל בישראל מספר העבריינים הלא יהודים, דבר שקושר את העבריינות עם מיעוטים אתניים ועם הגירה. לדברי בן ברוך, שכתבה את מאמרה ב-2011, ישנה עלייה מדאיגה במספר הצעירים המעורבים בפשיעה למרות התוכניות הלאומיות להורדת הפשיעה בישראל.

לאחר שדיברתי עם גיל על עבריינות שמקורה באלימות ביקשתי לראיין צעיר נוסף – בן (שם בדוי), בן 18 מיפו, שהעבריינות שלו מתבטאת בסחר במתכות, אותן הוא גונב מתמרוקים ומעמודים של תמרוקים ביפו

ובסביבה. לא בעיה להבין מה עושה בן במהלך היום ובעיקר בלילות. הוא הולך לעיתים ברגל ולעיתים עם מכונית מסחרית כדי לאסוף ברזלים ומתכות. לצורך זה טובה גם עגלת "סופר" של רשתות שיווק. מאחר והבנתי מה הוא עושה ביקשתי לדבר איתו. הוא גר באזור בו גרים קרובי משפחה שלי שאני נוהג לבקר פעמים רבות. בן למד את מלאכת העבריינות מאחיו. גם אבא שלו, שנפטר, ישב בכלא בגלל גניבות ופריצות. "אף פעם לא הסתירו את זה ממני", סיפר בן, "ולכן זה לא נראה לי מוזר או לא מוסרי ללכת ולגנוב ביחד עם אחי". בן עבר במהלך השנים מעט לבד אבל מבוגרים שהכירו אותו ביקשו שיעבוד בשבילים. "גנבה של מתכות זה לא הרבה כסף, אבל זה כסף קל בלי להתאמץ ובזמן קצר", סיפר לי בן, שאחיו נמצא כרגע במעצר בית עד שתסתיים החקירה בנוגע לקטטה בראשון לציון, בה הסתבך האח 10 ימים לפני שראיינתי את בן. בן אומנם אמר לי שהיה רוצה להתגייס לחייל קרבי אבל עובדתית צה"ל לא מגייס אותו. אני בספק אם צה"ל ירצה להתעסק גם עם גיל, לאור עברו העברייני. אלה שני נערים עבריינים שהחיים שלהם לדעתי, כבר לא יהיו כמו של כל אחד ואחד מאיתנו. העבר שלהם ירדוף אחריהם לכול מקום.

לרגע אני לא שוכח שבחרתי לדבר עם הצד הפוגע ולא עסקתי בכלל בצד הנפגע, שגם החיים שלו לא יהיו רגילים כמו חיים של כל אחד ואחד מאיתנו. הקורבנות כבר יסגרו כל יום, עד יומם האחרון, בפחד ובאימה מהעבריין הבא שאולי יפגוש אותם במקום הלא נכון, בזמן הלא נכון. אני מקווה שהכתבה שלי תעשה משהו לנערים נורמטיביים שעלולים להדרדר לעבריינות. אני מקווה שהכתבה הזו תביא אותם לחשוב פעמיים לפני שהם שולפים סכין או הולכים להשיג כסף קל בפעולה עבריינית.

כתבתו של איציק.ל שפורסמה באתר "מקום" בני נוער כותבים.